

Räkna räkna ranka

EN RAPPORT OM ATT MÄTA FÖRETAGSKLIMATET I KOMMUNERNA

Sveriges
Kommuner
och Landsting

Räkna räkna ranka

EN RAPPORT OM ATT MÄTA FÖRETAGSKLIMATET I KOMMUNERNA

Upplysningar om innehållet:
Jan Torége, jan.torege@skl.se

© Sveriges Kommuner och Landsting, 2010
ISBN/Bestnr: 978-91-7164-534-0
Text: Jan Torége
Omslagsfoto: Johnér/Anthony Hill
Produktion: ETC
Tryck: Ljungbergs tryckeri

Förord

En viktig del i kommunernas arbete för att främja tillväxt och utveckling på lokal och regional nivå handlar om att skapa ett bra företagsklimat där företag kan etablera sig och växa. Det får en ort att leva, gör den attraktiv att bo och verka i och skapar arbetstillfällen som är en förutsättning för en fortsatt utveckling av välfärden.

Företagsklimat är en prioriterad fråga för Sveriges Kommuner och Lands-ting (SKL). Vi kommer att under år 2010 genomföra en rad aktiviteter och undersökningar med inriktning på företagsklimatet på lokal och regional nivå. Vidare kommer ett flertal rapporter att sammanställas, bland annat denna analysrapport.

Syftet med rapporten är att ge stöd till SKL:s medlemmar att förstå och värdera de undersökningar som, utifrån olika perspektiv, mäter företagsklimat och attraktivitet i kommunerna. Rapporten riktar sig främst till politiker och tjänstemän i kommuner, men även till andra som är intresserade av frågor som rör kommunens arbete för att skapa ett bra företagsklimat på lokal och regional nivå.

Rapporten har utarbetats av Jan Torége (projektledare), Linda Ahlford, Renée Berglund och Martin Englund på avdelningen för tillväxt och samhällsbyggnad.

Stockholm i mars 2010

Bengt Westman
Sektionschef
Lokal och regional utveckling

Gunilla Glasare
Avdelningschef
Tillväxt och samhällsbyggnad

Innehåll

6	Sammanfattning
7	Inledning
9	Kapitel 1. Företagsklimat ur ett kommunalt perspektiv
11	Kapitel 2. Vad kan kommunen göra för att förbättra företagsklimatet?
14	Kapitel 3. Nio undersökningar
15	a. Svenskt Näringsliv – Lokalt företagsklimat
25	b. Företagarna och UC – Årets företagarkommun
28	c. Entreprenörskapsforum – Företagsklimatindex
31	d. Statistiska Centralbyrån – Företagarna om kommunen
34	e. Tidningen Fokus – Här är det bäst att bo
37	f. Jobs and Society NyföretagarCentrum – Nyföretagarbarometern
40	g. Syna – Tillväxtindex
43	h. Kairos Future – Framtidsbarometern
46	i. Stockholm Business Alliance m.fl. – NKI Serviceundersökning
50	Kapitel 4. Omständigheter som kan påverka hur företagen ser på kommunens företagsklimat
52	Kapitel 5. Rankning av rankningarna

Sammanfattning

- › De undersökningar som mäter kommunernas företagsklimat och/eller attraktivitet har olika perspektiv och syften. Därför är variationen stor mellan hur kommunerna placerar sig i olika rankningar.
- › Undersökningarna utgår oftast från ett eller flera av följande tre perspektiv; kommunens attraktivitet för boende och företagande, företagarnas egna uppfattningar om företagsklimatet i kommunen och hur bra det går för företagen i kommun.
- › Kommunens attraktivitet är viktig för företagen, men en kommuns attraktivitet avgörs av många faktorer som kommunerna inte råder över eller där förutsättningarna för kommunerna ser väldigt olika ut.
- › Om syftet med undersökningen är att påverka och inspirera kommunerna att förbättra företagsklimatet, bör det finnas en tydlig koppling mellan kommunernas insatser för ett bättre företagsklimat och resultaten i undersökningen. Att ranka företagsklimatet med indikatorer som mäter eller fångar upp kommunens attraktivitet ger inte resultat som speglar en kommuns arbete för att förbättra företagsklimatet på något bra sätt.
- › Svenskt Näringslivs företagsklimatundersökning är den studie om kommunernas företagsklimat som får störst genomslag såväl i media som bland kommunerna. Undersökningen har flera kvaliteter, men också en del brister. Den viktigaste konsekvensen av dessa brister är att företagsklimatet i många attraktiva förorts- och pendlingskommuner överskattas.
- › SKL rekommenderar medlemmarna att använda resultaten från Svenskt Näringslivs enkät till företagarna som mått på företagsklimatet i kommunen istället för den officiella rankningen från Svenskt Näringsliv. Enkäten utgör två tredjedelar av undersökningen, den sista tredjedelen utgörs av ett statistikblock med indikatorer som t.ex. kommunalskatt och andel entreprenader.
- › Undersökningarna från Företagarna/UC samt Syna återger hur bra före-

tagen går, Kairos Future och Fokus rankar hur attraktiva kommunerna är för boende och företagande, SBA/BRG¹ sätter betyg på kommunernas myndighetsutövning och Jobs & Society NyföretagarCentrum mäter nyföretagandet i kommunen. SCB:s, Svenskt Näringslivs och Entreprenörskapsforums undersökningar fångar in flera perspektiv, både attraktivitet och vad företagarna själva tycker om företagsklimatet i kommunen.

- › Den undersökning som SKL ur ett kommunalt perspektiv rankar högst är SBA/BRG:s NKI-undersökning om kommunernas myndighetsutövning. Kommunerna har ett tydligt eget ansvar för det som mäts, det är enbart de företagare som varit i kontakt med kommunens förvaltningar som svarar på enkäten och kommunerna kan utifrån resultaten lätt identifiera brister och åtgärda dem.
- › SKL har beslutat att under år 2011 erbjuda en NKI-undersökning om kommuners myndighetsutövning till samtliga Sveriges kommuner.

¹ Stockholms Business Alliance och Business Region Göteborg

Inledning

Bakgrunden till denna rapport är den kritik som många av våra medlemmar riktat mot flera undersökningar som mäter det lokala företagsklimatet samt hur resultaten från dessa undersökningar presenterats i media.

Eftersom de aktörer som genomför undersökningarna har olika syften och undersökningarna utgår från olika perspektiv varierar resultaten kraftigt mellan de olika studierna. I några av undersökningarna är resultaten också instabila över tiden. Kommuner kan rasa eller klättra från ett år till ett annat utan att lokala politiker och tjänstemän hittar rimliga förklaringar till varför så sker.

Trots brister och förvirring kring vad undersökningarna egentligen mäter är Sveriges Kommuner och Landsting positiva till att kommunernas företagsklimat studeras. Undersökningarna har bidragit till att kommunerna blivit bättre på att främja näringslivsutveckling. En dålig placering eller kraftig försämring har i flera fall blivit startskottet för en förändringsprocess. Kommuner som avancerar på rankingarna får positiv uppmärksamhet och andra kommuner lär av dem som placerar sig bra. Företagarnas eget betyg² till företagsklimatet i kommunerna har t.ex. ökat från 3,17 år 1999 till 3,42 år 2009 i Svenskt Näringslivs studie³.

I denna rapport tar SKL pulsen på de nio viktigaste undersökningarna inom detta område. Vad är företagsklimat sett ur ett kommunalt perspektiv? Hur ska det mätas? Vilka styrkor och svagheter har befintliga undersökningar inom området? Hur ska de tolkas? I denna rapport försöker vi reda ut vad olika undersökningar egentligen säger om det lokala näringslivsklimatet och hur man kan använda informationen för att utveckla kommunens företagsklimat. I det avslutande kapitlet rankar vi de undersökningar vi studerat utifrån två enkla kriterier; ”vilken kvalitet vi bedömt att undersökningen har” samt ”hur väl resultaten i undersökningen återspeglar kommunernas insatser för att förbättra företagsklimatet”.

² En 3:a betyder ”Godtagbart” och en 4:a ”Bra”.

³ Källa: Svenskt Näringsliv, Olle Nylund och Carina Centrén: ”Rätt attityder och bra dialog viktigt för ett bra företagsklimat”, mars 2010.

Företagsklimat ur ett kommunalt perspektiv

En grundläggande fråga är hur företagsklimat ska definieras. Det finns ingen vedertagen definition av vad varken ett nationellt eller lokalt företagsklimat är och det uppstår ofta frågetecken kring vad de undersökningar och rankningar som görs egentligen mäter.

Eftersom undersökningarna har olika syften och utgångspunkter kan resultaten för en och samma kommun variera kraftigt mellan de olika undersökningarna. Att det finns olika perspektiv, definitioner eller sätt att mäta betyder emellertid inte att det ena sättet är rätt och det andra fel. Men det är viktigt att förstå varför skillnader i resultaten uppstår och i vilken mån kommunerna med egna ansträngningar kan påverka sin placering i de olika undersökningarna.

Vi har identifierat tre olika perspektiv på företagsklimatet i de nio undersökningar som studerats. Flertalet av undersökningarna har fokus på ett eller flera av nedanstående tre perspektiv:

- › Kommunens attraktivitet för boende och företagande
- › Företagarnas egna uppfattningar om företagsklimatet i kommunen
- › Hur bra det går för företagen i kommunen

Kommunens attraktivitet är viktig för företagen. Förr sökte sig människor till företagen, idag är det snarare företagen som söker sig till platser där män-

niskor vill bo. Det innebär att faktorer som storleken på den lokala arbetsmarknadsregionen, infrastruktur och kommunikationer, utbildningsnivå, geografiskt läge, offentlig och privat service m.m. spelar stor roll för kommunens företagsklimat. I vilken utsträckning kommunen själv kan påverka faktorer som har med attraktivitet att göra varierar. En del förhållanden är av naturen eller historien givna, t.ex. det geografiska läget. Andra förhållanden går att påverka, men ligger helt eller delvis utanför kommunens ansvar (t.ex. infrastrukturen). Faktorer som kommunen själv råder över och som påverkar kommunens attraktivitet är t.ex. den kommunala servicen till medborgarna.

De kvantitativa mått som används för att mäta företagsklimat och attraktivitet, t.ex. andel i arbete, hämtas oftast från den officiella statistiken. Men för att få reda på de kvalitativa aspekterna av företagsklimatet används oftast enkätundersökningar där **företagare får svara på frågor om vad de tycker om företagsklimatet i kommunen**. Ofta gäller frågorna faktorer som kommunerna själva råder över. Det kan t.ex. handla om kommunernas myndighetsutövning, företagsservice, rättssäkerhet, kompetens inom områden som rör företagande, samspel såväl med det lokala näringslivet som internt mellan förvaltningarna samt förmåga att skapa en positiv bild av entreprenörskap som sprids till såväl medborgare som andra aktörer lokalt och regionalt.

De undersökningar som mäter **hur bra det går för företagen i kommunen** ger information om konjunkturläget för de branscher som är viktiga för kommunen och regionen och ger också en fingervisning om de lokala företagens egen skicklighet och förmåga. Det är rimligt att anta att en kommuns insatser för att förbättra företagsklimatet kan påverka företagens resultat, men för kommunens placering i dessa rankningar väger konjunktur, branschstruktur och företagens egen förmåga tyngre.

Hur väl kommuner och regioner lyckas skapa ett bra företagsklimat och vara attraktiva för företagare har en avgörande betydelse för hur bra såväl nationen Sverige som enskilda regioner och kommuner kommer att utvecklas i framtiden. För företagare och även för flera andra aktörer i samhället är det ointressant att dela in företagsklimatet i vad kommunen kan påverka och inte påverka. Men om syftet med en undersökning är att influera och inspirera kommunerna att förbättra företagsklimatet, måste det finnas en tydlig koppling mellan kommunernas egna insatser för att förbättra företagsklimatet och resultaten i undersökningen. Att mäta företagsklimatet utifrån hur attraktiv kommunen är för företagare ger inte resultat som speglar en kommuns ansträngningar för att förbättra företagsklimatet på något bra sätt.

*”Everything that can be counted doesn’t necessarily count;
everything that counts cannot necessarily be counted.”*

Albert Einstein

Vad kan kommunen göra för att förbättra företagsklimatet?

Det finns en rad insatser som en kommun kan göra för att förbättra företagsklimatet. En del handlar om stora ekonomiska investeringar för att skapa attraktivitet för boende och företagare, medan annat handlar om mänskliga egenskaper och vad kommunerna själva kan åstadkomma med ganska enkla medel.

En kommuns företagsklimat kan delas in i tre delar:

- › Förutsättningar som kommunen inte kan påverka, t.ex. det geografiska läget
- › Förutsättningar som kommunen kan påverka, men där det råder stora skillnader mellan kommunerna, t.ex. infrastruktur
- › Faktorer som kommunen själv kan påverka på ett jämförbart sätt, t.ex. kommunens service till företagen.

Alla kommuner försöker att förbättra sina förutsättningar. De utövar lobbyverksamhet för att få del av statliga infrastruktursatsningar eller för att akademiska utbildningar ska lokaliseras till kommunen. De gör sitt bästa för att bygga attraktiva boendemiljöer. En del satsar på storslagna byggnader eller evenemang. Andra försöker hitta det som är unikt med kommunen och nischas sig inom något område för att locka till sig människor och företag. Många kommuner har satsat på kultur, dels för att skapa en bättre livsmiljö och attrahera besökare och boende, dels för att söka andra stigar än de redan

upptrampade och för att komma på nya grepp.

Det är viktigt att skapa visioner för kommunen och ibland också nödvändigt med offensiva satsningar. Men för många kommuner handlar denna typ av satsningar om svåra avvägningar – om besparingar inom vård, skola och omsorg för att kunna satsa resurser på projekt som kan bidra till en positiv utveckling för kommunen, men som också kan gå fel.

Kommunernas insatser för ett bättre företagsklimat där resultaten av deras ansträngningar är mer jämförbara, har ofta en annan karaktär. I rapporten Förenkla – helt enkelt⁴ lyfter SKL fram tre viktiga aspekter för ett bättre företagsklimat som alla har med den mänskliga faktorn att göra. Det börjar med **ledarskapet**. Det måste finnas en vilja och ett tydligt uppdrag från både politiker och ledande tjänstemän om vikten av att arbeta med att underlätta för företag. **Samarbetet** är också viktigt. I flera studier⁵ framhävs samspelet och dialogen mellan kommunen och näringslivet som den enskilt viktigaste faktorn för att skapa framgång i kommunen. Företagarna själva lyfter ofta fram **attityder och ett bra bemötande** som viktigt i kontakten mellan företag och kommun⁶. Det är också viktigt att kommunen fungerar som en helhet och tillsammans lotsar ärendet på ett effektivt sätt mellan olika insatser. Samarbeta och samordning mellan förvaltningarna är viktigt.

I boken ”Den innovativa kommunen” ger författarna⁷ bl.a. följande råd till kommuner som vill nå framgång. Utveckla och förbättra servicen och de tjänster man ger till medborgare och företagare. Arbeta inte isolerat med lokala utvecklingsplaner, näringslivsstrategier och översiktsplaner. De måste hänga ihop med regionala utvecklingsplaner och program. Omvärldsbevakning är viktig, liksom strategier för att möta framtiden. Samverkan gäller inte bara med näringslivet, utan det är av vikt att även inkludera det civila samhället och akademien samt andra offentliga myndigheter som verkar lokalt och regionalt. Samverkan kan vara okonventionell, t.ex. över landsgränser, eller i OPP-lösningar (offentligt privat partnerskap). Kontroll över ekonomin ger frihet och möjlighet till satsningar när så situationen kräver. Se hur andra gör: studieresor, jämförelser, benchmarking, det är onödigt att uppfinna hjulet två gånger. Men man måste vara försiktig och tänka själv, det är sällan framgångsrikt att plagiera andras framgångsrecept rakt av.

Förutsättningarna för att ha ett bra företagsklimat skiljer sig åt mellan kommunerna och en del kommuner har sämre möjligheter än andra att attrahera befolkning och företag. Men många av de insatser som kommunerna kan göra för att förbättra företagsklimatet handlar inte om stora ekonomiska investeringar, utan om träget politiskt och administrativt arbete och om mänskliga egenskaper som vilja, engagemang, motivation och mod.

⁴ Källa: SKL, "Förenkla - helt enkelt", 2010.

⁵ Källor: Bl.a. Per Frankelius och Mats Utbult, "Den innovativa kommunen - lärdomar från åtta kommuner och relevant forskning", 2009. Kairos Future, "Framtidsbarometern", 2009. Teknikföretagen, "Produktion för konkurrenskraft - 90 möten med 1500 beslutsfattare i kommuner och industriföretag", 2007

⁶ Källor: SKL, "Företagsklimatet - kommunerna gör skillnad", 2009. Svenskt Näringsliv, Olle Nylund och Carina Centrén, "Rätt attityder och bra dialog viktigt för ett bra företagsklimat", 2010

⁷ Per Frankelius och Mats Utbult, "Den innovativa kommunen - lärdomar från åtta kommuner och relevant forskning", 2009

KAPITEL 3

Nio undersökningar

Vi har identifierat nio större undersökningar som mäter kommunernas företagsklimat och/eller attraktivitet för boende och företagare. De nio aktörerna bakom undersökningarna är; Svenskt Näringsliv, Företagarna och UC, Entreprenörskapsforum, Statistiska Centralbyrån, tidningen Fokus, Jobs and Society NyföretagarCentrum, Syna, Kairos Future och Stockholm Business Alliance & Business Region Göteborg.

A. Svenskt Näringsliv

– Lokalt företagsklimat

Varje år genomför Svenskt Näringsliv en enkätundersökning om det lokala företagsklimatet. Företagare får betygsätta hur de upplever situationen för det egna företaget ur skilda aspekter. Dessutom vägs kommunens strukturella förutsättningar för företagande in i resultaten. Detta är den undersökning som får störst genomslag i såväl media som bland kommunerna.

I en enkätstudie om kommunernas tillgänglighet och service till företagen som besvarades av kommundirektörerna angav 75 procent att de har som uttalat mål att avancera i Svenskt Näringslivs rankning av kommunerna⁸. Detta är en anledning till att vi främst valt att studera denna undersökning. Ett annat viktigt skäl är att Svenskt Näringsliv lägger ut det underliggande statistikmaterialet på sin hemsida, vilket möjliggör för oss att testa olika samband.

Aktören

Svenskt Näringsliv bildades 2001 genom en sammanslagning av Svenska Arbetsgivarföreningen och Industriförbundet. Svenskt Näringsliv företräder drygt 55 000 små, medelstora och stora företag. Dessa är organiserade i 50 bransch- och arbetsgivarförbund. Förbunden utgör föreningen Svenskt Näringslivs medlemmar.

Verksamheten täcker ett brett fält och vänder sig till olika målgrupper. Svenskt Näringsliv arbetar med opinionsbildning och kunskapsspridning,

⁸ Källa: Sveriges Kommuner och Landsting: "Bättre företagsklimat - kommunens tillgänglighet och service till kommunerna", 2009.

utvecklar nya idéer och tar fram konkreta förslag för att skapa ett bättre klimat för företagsamheten.

Undersökningen

Rankningen i Svenskt Näringsliv företagsklimatundersökning baseras på tre block:

1) Ett basblock med sex statistikfaktorer

- a. Marknadsförsörjning (andel av kommuninvånarnas inkomster som kommer från det privata näringslivet)
- b. Kommunal skattesats
- c. Entreprenader (andel kommunal verksamhet utlagd på privat entreprenad)
- d. Andel i arbete (andel förvärvsarbetande bland dem som bor i kommunen)
- e. Företagande (antal privata arbetsställen med minst en anställd per 1000 invånare)
- f. Nyföretagande (antal nyaktiva företag per 1000 invånare)

2) Enkätsvar från företagen (11 frågor i enkäten)

- a. Attityder till företagande och företag (fem frågor i enkäten)
- b. Kommunal service till företagen
- c. Kommunens tillämpning av lagar och regler
- d. Konkurrens från kommunens verksamheter mot det privata näringslivet
- e. Infrastruktur (två frågor i enkäten)
- f. Tillgång på arbetskraft med relevant kompetens

3) Företagens sammanfattande omdöme om det lokala företagsklimatet (en fråga i enkäten)

I flertalet kommuner skickas enkäten till 200 företag. I de minsta kommunerna är mätningen en totalundersökning. I Stockholm är urvalet 1 200, i Göteborg och Malmö 600 och i övriga kommuner med mer än 90 000 invånare 400. Urvalet är stratifierat efter företagsstorlek och urvalsdragningen sker slumpmässigt i varje strata. Urvalet dras ur organisationens medlemsföretag. Om antalet medlemsföretag i kommunen understiger 200 fyller man på med ett slumpmässigt stratifierat urval av arbetsställen ur SCB:s Centrala företags- och arbetsställeregister.

Undersökningen görs varje år; vartannat år görs en kortare enkät som vänder sig till företagare, vartannat år görs en större undersökning som också inkluderar alla ordinarie ledamöter i landets kommunfullmäktige. Kommunpolitikernas svar ingår inte i rankingen, men all statistik är tillgänglig på Svenskt Näringslivs hemsida. Svarefrekvenserna för undersökningen år 2009 var 54 procent för företagare och 76 procent för politiker.

Av statistikbasfaktorerna och enkätsvaren konstrueras en ranking över samtliga kommuner. Kommunens placering i förhållande till övriga kommuner utgör underlaget för poängberäkningen i rankingen. Antalet poäng går från 1 till 290. Den bästa kommunen inom varje faktor får 290 poäng, den näst bästa 289 osv. Antalet poäng en kommun får beror alltså på hur kommunen placerat sig i förhållande till de andra kommunerna för den aktuella faktorn. De tre blocken väger en tredjedel var. Eftersom enkätsvaren utgör två block påverkar de därmed kommunens placering mer än de statistiska basfaktorerna.

Blocket statistikbasfaktorer innehåller sex variabler. I blocket enkätfrågor ingår 11 frågor. Antalet variabler som hämtas från enkäten reduceras emellertid till sex stycken. Fem enkätfrågor om olika grupper attityder till företagande ger endast en femtedel av rankpoängen och de två frågorna om infrastruktur ger bara halva värdet var. När poängberäkningen görs är således maxpoängen för blocken basfaktorer och enkät svar lika många: 1740 poäng (6 multiplicerat med 290 poäng). För det tredje basblocket "Företagarnas sammanfattande omdöme" multipliceras den erhållna poängen med 6. Därmed uppgår maxpoängen även för det blocket till 1740 poäng. Därefter räknas varje kommuns poäng samman och kommunerna rankas efter det totala resultatet. Den maximala poängsumman för de tre blocken blir 5220 poäng (3 block gånger 1740 poäng)⁹.

Publicering

Svenskt Näringsliv genomför sedan 1999 enkätundersökningar av kommunernas företagsklimat. Den senaste undersökningen publicerades i början av maj 2009 och baseras i huvudsak på statistik från år 2008.

Länk till undersökningen

http://www.svensktnaringsliv.se/fragor/lokalt_foretagsklimat/lokalt_foretagsklimat_12595.html

⁹ Källa: Region Skåne och NUTEK, 2006. Beskrivningen av Svenskt Näringslivs studie är hämtad från "Det lokala klimatet - en studie av undersökningar som mäter företags- eller näringslivsklimat" av Region Skåne och NUTEK

Topplistan

1. Solna
2. Vellinge
3. Sollentuna
4. Trosa
5. Nacka
6. Habo
7. Härryda
8. Täby
9. Sigtuna
10. Lidingö
11. Mölndal
12. Laholm
13. Höganäs
14. Värnamo
15. Vårgårda

Tabell 1. De 15 kommuner som placerade sig bäst i Svenskt Näringslivs undersökning Lokalt företagsklimat år 2009

SKL:s kommentarer

Svenskt Näringslivs undersökning omfattar såväl vad företagarna själva tycker om företagsklimatet (enkäten) som en rad indikatorer som Svenskt Näringsliv anser spegla det strukturella företagsklimatet i kommunen (statistikbasblocket). Kommuner med hög attraktivitet kommer högt i rankingen, vilket inte är fel om syftet med undersökningen är att visa var företagsklimatet är bäst utifrån vad som är bra för företagen. En del av SKL:s medlemmar finner dock rankingen orättvis eftersom den inte fullt ut återspeglar hur bra kommunerna är utifrån vad de själva kan påverka.

Undersökningen övervärderar också många förorts- och pendlingskommuners företagsklimat. Svenskt Näringsliv mäter bland annat hur stor marknadsförsörjningen är bland befolkningen, men de utgår från nattbefolkningen¹⁰. En stor andel av befolkningen i denna kategori av kommuner arbetar i andra kommuner. Hur nattbefolkningen försörjer sig säger inget om företagsklimatet i dessa kommuner, det är snarare företagsklimatet i omgivande kommuner som då mäts. Mer intressant vore att se hur stor andel som arbetar i den privata sektorn bland kommunens dagbefolkning¹¹.

¹⁰ Nattbefolkning = De förvärvsarbetande som bor i kommunen.

¹¹ Dagbefolkning = De förvärvsarbetande som arbetar i kommunen.

Rank	Företagarnas sammanfattade omdöme om företagsklimatet	Rank	Statistikbasblocket
1.	Habo	1.	Solna
2.	Mönsterås	2.	Stockholm
3.	Vellinge	3.	Nacka
4.	Sunne	4.	Täby
5.	Gnosjö	5.	Sundbyberg
6.	Vårgårda	6.	Sollentuna
7.	Kristinehamn	7.	Vaxholm
8.	Värnamo	8.	Vallentuna
9.	Trosa	9.	Danderyd
10.	Årjäng	10.	Ekerö
11.	Solna	11.	Trosa
12.	Härryda	12.	Österåker
13.	Tranås	13.	Lidingö
14.	Essunga	14.	Vellinge
15.	Markaryd	15.	Värmdö

Tabell 2. Topp 15 kommuner - "Företagarnas sammanfattade omdöme om företagsklimatet" och "Statistikbasblocket" i Svenskt Näringslivs undersökning om det lokala företagsklimatet år 2009.

Tabell 2 visar de 15 kommuner som placerade sig högst vad gäller det sammanfattade omdömet från företagen själva och de 15 kommuner som placerade sig högst i statistikbasfaktblocket. I statistikbasfaktblocket innehas 14 av de 15 första kommunerna av kommuner från Stockholms lokala arbetsmarknadsregion, medan de 15 kommuner som hamnade i topp vad gäller betyget från företagen själva har en betydligt större geografisk spridning. Diagram 3 visar den genomsnittliga placeringen, i Svenskt Näringslivs undersökning, för kommuner som tillhör olika kommungrupper¹². Där framgår tydligt att antal invånare och typ av kommun spelar stor roll för vilken placering kommunen får i undersökningen.

¹² Det finns 9 kommungrupper; storstäder, förortskommuner, större städer, pendlingskommuner, varuproducerande kommuner, glesbygdskommuner, övriga kommuner med mer än 25000 invånare, övriga kommuner med mellan 12500 och 25000 invånare, övriga kommuner med mindre än 12500 invånare.

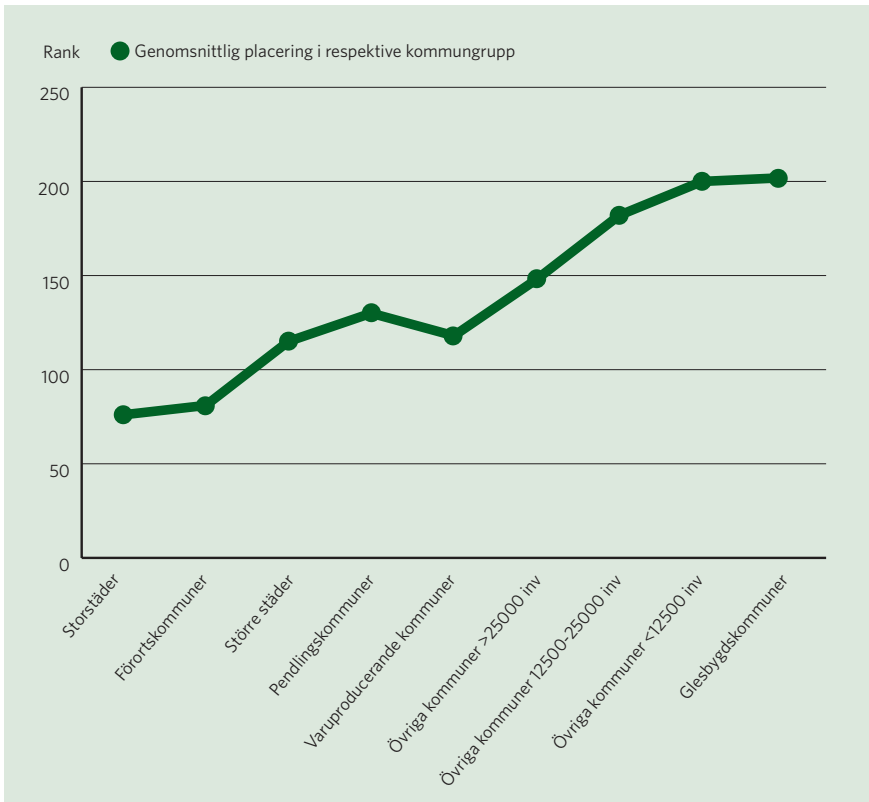

Diagram 3. Svenskt Näringslivs undersökning om det lokala företagsklimatet år 2009 - genomsnittlig placering för kommuner inom respektive kommungrupp

Tabellen och diagrammet ovan ger stöd för tesen om att Svenskt Näringslivs studie framförallt visar var förutsättningarna för företagande är bra. En stor lokal arbetsmarknadsregion med högt utbildade människor och bra infrastruktur skapar bra förutsättningar för att driva företag och för företag att etablera sig. Men att ha goda förutsättningar är inte samma sak som att kommunen på ett bra sätt arbetar för att förbättra det lokala företagsklimatet.

Lågt samband mellan företagens strukturella förutsättningar för ett bra företagsklimat och vad företagarna själva tycker

Sambandet (korrelationen) mellan resultaten från statistikbasblocket och enkätfrågan om vad företagarna själva tycker om företagsklimatet är ganska lågt. Korrelationskoefficienten mellan de två blocken i undersökningen är 0,33, dvs. statistikbasblocket förklarar 33 procent av variationen i vad företagarna själva tycker om företagsklimatet (se diagram 4).

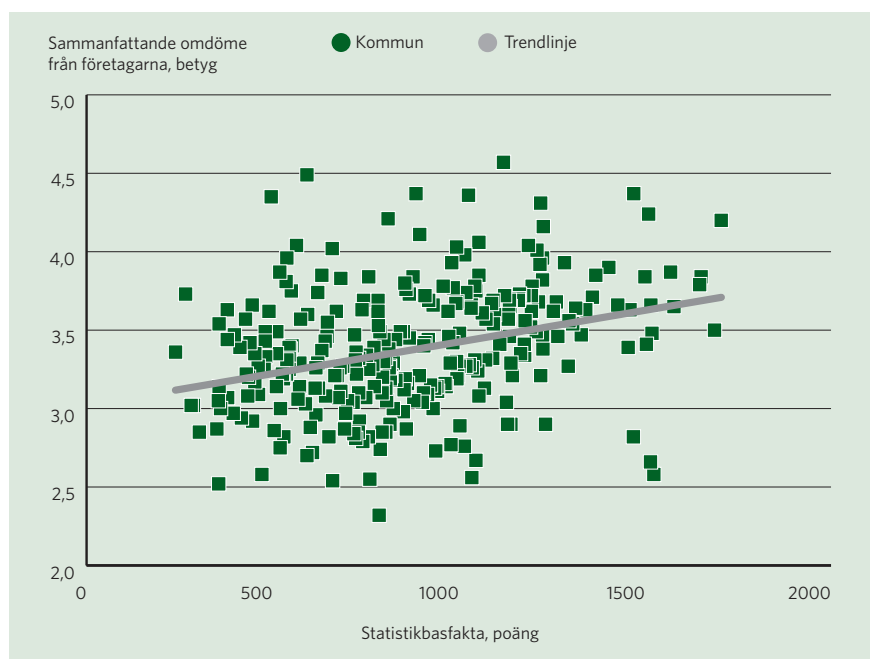

Diagram 4. Samband mellan statistikbasblocket och vad företagarna själva tycker om företagsklimatet i den egna kommunen år 2009.

En beräkning av korrelationen mellan varje enskild variabel som ingår i statistikbasblocket och vad företagarna själva tycker om företagsklimatet i kommunen ger följande resultat för undersökningen 2009:

Variabel	Korrelationskoefficient (R2)
Marknadsförsörjning	0,37
Andel i arbete	0,36
Kommunalskatt	- 0,32
Entreprenader	0,18
Företagande	0,05
Nyföretagande	0,01

De två variabler av strukturell karaktär som samvarierar mest med vad företagarna själva anser om företagsklimatet är **marknadsförsörjningen** och **andel i arbete**. Korrelationskoefficienten är 0,37 respektive 0,36. Variabeln **entreprenader** har en ganska låg samvariation med vad företagarna själva tycker, endast 0,18. Denna variabel har dock olika stort förklaringsvärde i storstäder

och i övriga landet. Motsvarande korrelationskoefficienter om dessa enbart mäts för Stockholms eller Skånes län är 0,43 respektive 0,37.

En förklaring till detta är att kommuner i glesbefolkade områden inte har samma möjlighet att lägga ut verksamhet på entreprenad som kommuner i tätt befolkade regioner. Ibland finns det inga eller endast enstaka privata utförare av en tjänst i glesbygdskommuner, medan det råder ett brett urval av utförare i större städer.

Observera att vi här skiljer på vad det är som skapar bra företagsklimat och vad som är ett bra mått på företagsklimatet utifrån vad kommunerna själva råder över. Ur ett företagsperspektiv är det bra att verksamhet läggs ut på entreprenad, men som indikator på kommunens egen förmåga har den brister eftersom förutsättningarna för att göra detta skiljer sig åt mellan olika delar av landet.

Korrelationskoefficienten mellan **kommunalskatt** och vad företagarna själva tycker är -0,32, dvs. ju lägre kommunalskatt, desto bättre företagsklimat. Sambandet är relativt bra, men det råder samma mönster där som för entreprenader. Samvariationen mellan vad företagarna själva tycker och kommunalskatten är starkare i mer tätt befolkade områden och svagare ut-
anför storstadsområdena.

Variablerna **antal arbetsställen per 1000 invånare** och **antalet nyaktiva företag per 1000 invånare** samvarierar nästan inte alls med vad företagarna själva tycker om företagsklimatet. Det är i huvudsak välmående förorts- och pendlingskommuner, glesbygdskommuner samt turistkommuner som har stor andel nyaktiva företag, medan varuproducerande kommuner som domineras av ett antal större företag ofta hamnar i botten på denna lista. Antalet nyaktiva företag per 1000 invånare är i teorin ett bra mått på företagsklimatet, men en del av dem som startar ett företag under ett år gör det snarare i syfte att extraknäcka eller hitta sätt att överleva när arbetsmarknaden är dålig än som en konsekvens av att kommunen utvecklas på ett bra sätt eller att det lokala företagsklimatet är bra. Det finns också kvalitativa brister i variabeln nyaktiva företag. Det som är bra med måttet är att det exkluderar företag som är vilande, dvs. företag som inte har någon ekonomisk aktivitet. Nackdelen är att måttet inkluderar företag som ombildats i annan form, avknoppats från ett befintligt företag eller som bytt ägare. Måttet inkluderar inte heller befintliga företag som nyetablerar sig i en kommun, t.ex. IKEA i Haparanda.

Företagare och politiker har en samstämmig bild av den egna kommunens företagsklimat

Vi har påtalat att det finns brister i statistikbasblocket, men finns det brister även i enkätdelen? Det som brukar påtalas är att¹³:

- › urvalet av företag först och främst hämtas ur Svenskt Näringslivs eget medlemsregister
- › det kan vara mycket små faktiska skillnader i betygen som ändå ger stora avstånd i placeringar
- › rankningen är relativ, vilket innebär att man kan ha förbättrat sitt företagsklimat men ändå få en sämre placering
- › företag som aldrig varit i kontakt med kommunen svarar på frågor om bl.a. attityder, bemötande och effektivitet
- › negativ medial uppmärksamhet för kommunen, i samband med att enkäten besvaras, kan påverka betygen från företagarna

Utifrån de erfarenheter och den kunskap som SKL har om medlemmarna speglar Svenskt Näringslivs enkätblock relativt bra vilka kommuner det är som har ett bra respektive mindre bra företagsklimat. Denna uppfattning förstärks av att politiker och företagare i stora drag har en samstämmig bild av den egna kommunens företagsklimat. Vartannat år får även förtroendevalda i kommunerna besvara Svenskt Näringslivs enkät. Politikerna överskattar visserligen det egna företagsklimatet. Betygen är generellt högre än vad företagarna ger, men betygen från politikerna samvarierar i hög grad med betygen från företagarna (se diagram 5).

¹³ Källor: Regionförbundet Sörmland, "Studie om företagsklimat i Sörmland", 2008:6 och Region Skåne & NUTEK, "Det lokala klimatet - en studie av undersökningar som mäter företags- eller näringslivsklimat", 2006.

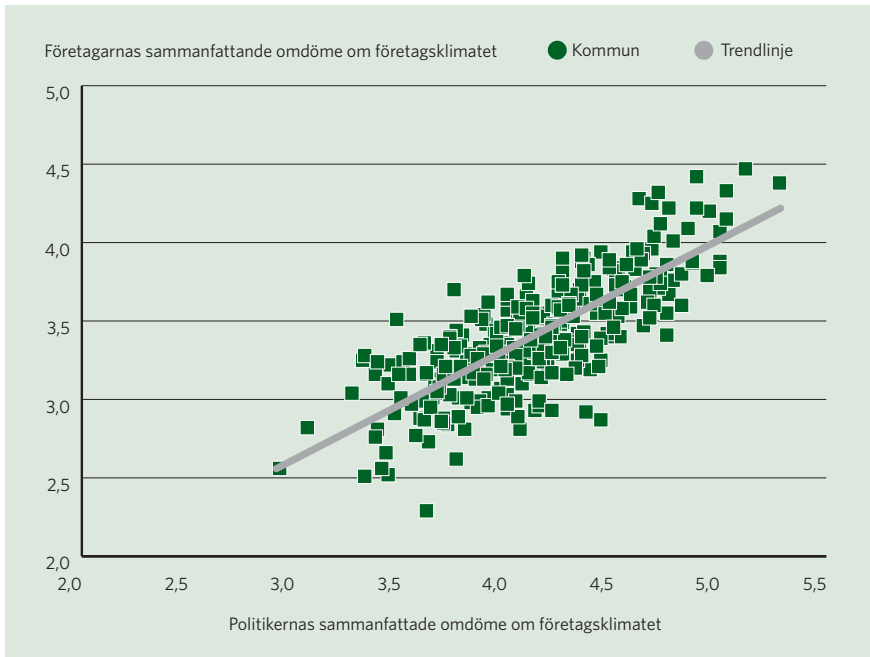

Diagram 5. Samband mellan företagarnas och politikernas sammanfattade omdöme om företagsklimatet år 2009.

Samvariationen (korrelationen) mellan vad politikerna och företagarna anser om det egna företagsklimatet är 0,78. Det innebär t.ex. att de flesta förtrouendevalda i kommuner som placerar sig lågt i olika företagsklimatundersökningar är medvetna om den egna kommunens brister inom området.

SKL rekommenderar medlemmarna att använda resultaten från Svenskt Näringslivs enkät del som mått på företagsklimatet i kommunen istället för den officiella rankningen som även omfattar statistikbasblocket.

Svenskt Näringsliv lägger ut alla statistik som de hämtar in från enkäter och andra källor på sin hemsida. Detta material utgör en utmärkt källa för analys och jämförelser såväl med andra kommuner som med den egna kommunen över tiden.

B. Företagarna och UC

– Årets Företagarkommun

Syftet med undersökningen är att uppmärksamma var i landet företagandet utvecklats bäst under året.

Aktören

Undersökningen är ett samarbete mellan organisationen Företagarna och affärs- och kreditupplysningsföretaget UC. Företagarna är en företagarorganisation som representerar närmare 70 000 företagare. Deras uppgift är att skapa bättre förutsättningar för företagande i Sverige, genom t.ex. opinionsbildning. UC är Sveriges ledande affärs- och kreditupplysningsföretag som arbetar med att ge sina kunder information som kan användas för att fatta ekonomiska beslut.

Undersökningen

Undersökningen mäter utvecklingen, inte nivån. Årets Företagarkommun säger alltså inte var företagsklimatet är bäst. Inte heller något om var företagen tjänar mest pengar eller har högst omsättning. Den visar istället var företagandet utvecklats bäst under det senaste bokslutsåret.

Årets företagarkommun bygger på sex variabler. Fyra av dessa är relaterade till företagets omsättning och resultat. De övriga två avser antalet aktiebolag och deras kreditvärdighet. Årstillväxten av dessa variabler rankas därefter från högst till lägst. Dessa rankingpoäng summeras sedan i ett ovägt index.

- › Omsättning: Omsättningstillväxten mäts på två sätt. Dels hur stor andel av företagen i kommunen som ökat omsättningen under det senaste året, dels hur den genomsnittliga omsättningen har utvecklats.
- › Resultat: Tillväxten mäts på samma sätt som omsättningen. Dels hur stor andel av företagen som ökat sitt resultat, dels tillväxten av det genomsnittliga resultatet.
- › Antal företag: Tillväxten mäts här i form av nettotillskottet av nyregistrerade aktiebolag i relation till kommunens totala bolagsstock.
- › Kreditvärdighet: Mäts som andel företag som fått en förbättrad kreditvärdighet.

Mellan två år kan det förekomma väldigt stora svängningar i placeringarna. Företagarna mäter därför även den ”uthålliga tillväxten i företagen” genom att sammanställa den genomsnittliga rankingspoängen i kommunerna under tidigare års undersökningar (de senaste sex åren).

Undersökningen är en totalundersökning. Företagen som ingår i studien ska dock ha varit verksamma minst två år i kommunen, ha två aktiva bokslut samt en omsättning på minst 100 000 kr i det senaste bokslutet. Kommunen måste ha 50 eller fler bolag som uppfyller kraven ovan. Av detta skäl uteslöts tre kommuner år 2009; Storfors, Bjurholm och Dorotea.

Publicering

Årets företagarkommun har offentliggjorts sedan 2004. Den senaste undersökningen publicerades den 1 oktober 2009 och avser företagens bokslut för år 2008.

Länk till undersökningen

<http://www.foretagarna.se/Aktuellt-och-opinion/Rapporter/-2009-/Arets-Foretagarkommun-2009/>

Topplistan

Rank	Företagens utveckling mellan åren 2007 och 2008	Rank	Företagens genomsnittliga utveckling mellan 2003 och 2008
1.	Oxelösund	1.	Gällivare
2.	Mörbylånga	2.	Kiruna
3.	Krokom	3.	Tierp
4.	Salem	4.	Kristinehamn
5.	Nacka	5.	Luleå
6.	Botkyrka	6.	Fagersta
7.	Grästorps	7.	Oxelösund
8.	Sala	8.	Västervik
9.	Töreboda	9.	Hallsberg
10.	Orsa	10.	Linköping
11.	Bollnäs	11.	Sotenäs
12.	Hagfors	12.	Östersund
13.	Sotenäs	13.	Örebro
14.	Hallsberg	14.	Båstad
15.	Luleå	15.	Bollebygd

Tabell 6. De 15 kommuner som placerade sig bäst i Företagarnas och UC:s undersökning Årets företagarkommun år 2009. Utveckling mellan åren 2007 och 2008 samt genomsnittlig utveckling mellan åren 2003 och 2008

SKL:s kommentarer

Många kommuner placerar sig högt eller lågt ett enskilt år på grund av dåliga eller bra resultat tidigare år och förändringar på kort sikt kan bero på tillfälligheter. ”Den uthålliga tillväxten i företagen” ger stabilare resultat över tiden och är ur ett kommunperspektiv mer intressant att studera än företagens utveckling under ett enskilt år.

Undersökningen kan framförallt användas som en fingervisning om hur kommunens företag påverkas av rådande konjunkturcyklar. Däremot är det svårt för kommunerna att dra några slutsatser om sina egna insatser för att stärka företagsklimatet utifrån Företagarnas och UC:s studie. Ett gott lokalt företagsklimat bör rimligtvis påverka resultatet i positiv riktning, men rankingen påverkas av en rad andra och för resultatet viktigare faktorer som branschstruktur, konjunktur samt företagens egen förmåga.

C. Entreprenörskapsforum – Företagsklimatindex

Enligt Entreprenörskapsforum belyser detta index hur företagarna bedömer det kommunala företagsklimatet korrigerat för kommunernas olika förutsättningar. De kommuner som placerar sig högt i Entreprenörskapsforums index anses ha ett bättre företagsklimat än vad man kan förvänta sig utifrån deras förutsättningar.

Aktören

Entreprenörskapsforum är en stiftelse och nätverksorganisation för brobyggande mellan teori och praktik inom entreprenörskaps- och småföretagsområdet. Organisationen arrangerar mötesplatser, ökar forskningsresultatens tillgänglighet, organiserar forskare och forskning i nätverk och program samt synliggör Sverige internationellt. Entreprenörskapsforum hette tidigare Forum för Småföretagsforskning (FSF).

Undersökningen

Entreprenörskapsforum menar att olika kommuner har olika förutsättningar för att ha ett bra företagsklimat och att det finns över-, under- och normalpresterare. Undersökningen baseras helt och hållet på Svenskt Näringslivs undersökning. Statistikbasblocket i Svenskt Näringslivs undersökning definieras som en kommuns förutsättningar för att ha ett bra företagsklimat

och enkätsvaren som företagarnas egna åsikter om företagsklimatet i kommunen. Tycker företagarna själva att företagsklimatet är bra, trots att förutsättningarna är dåliga är kommunen en överpresterare. Är förutsättningarna bra, men företagarna själva är missnöjda med företagsklimatet är kommunen en underpresterare.

Publicering

Den senaste rankningen offentliggjordes i december 2008 och baseras alltså på den undersökning som Svenskt Näringsliv publicerade i maj 2008. Första året studien genomfördes var 2007.

Länk till undersökningen

http://entreprenorskapsforum.se/swe/?page_id=179

Topplistan

Rank	Kommun
1.	Kristinehamn
2.	Bjurholm
3.	Mönsterås
4.	Töreboda
5.	Väddede
6.	Dorotea
7.	Boden
8.	Hammarö
9.	Degerfors
10.	Storfors
11.	Dals-Ed
12.	Älvkarleby
13.	Tibro
14.	Bromölla
15.	Forshaga

Tabell 7. De 15 kommuner som placerade sig bäst i Entreprenörskapsforums Företagsklimatindex år 2008

SKL:s kommentar

Entreprenörskapsforum vänder ut och in på Svenskt Näringslivs undersökning. De definierar statistikbasblocket som en kommuns förutsättningar för att ha ett gott företagsklimat och visar vilka kommuner som, utifrån sina förutsättningar, har de mest nöjda företagarna. I teorin ett intressant mått, som tyvärr fallerar på bristande logik.

Kommunerna har visserligen olika strukturella förutsättningar för att nå höga placeringar i statistikbasblocket, men indikatorer som t.ex. marknadsförsörjning, kommunalskatt och andel entreprenader står knappast utanför kommunens kontroll. Resultaten kan därför också sägas avspegla vilka kommuner det är som presterar sämst i förhållande till hur nöjda företagare de har. Så länge missnöjet inte växer hos företagarna själva, så kan en kommun avancera på rankningen med hjälp av höjd kommunalskatt, fler arbetslösa, färre entreprenader och färre företag.

D. Statistiska Centralbyrån

– Företagarna om kommunen

Undersökningen ”Företagarna om kommunen” ger enligt Statistiska Centralbyrån svar på hur kommunens företagare upplever regionens företagsmiljö och den service kommunen erbjuder dem.

Aktören

Statistiska Centralbyrån är en förvaltningsmyndighet. Främsta uppgiften är att förse kunder med statistik för beslutsfattande, debatt och forskning. Det sker i huvudsak på uppdrag av regeringen och olika myndigheter, men de har också kunder inom det privata näringslivet och bland forskare.

Undersökningen

Detta är en undersökning på kommersiell basis som vänder sig till kommunerna. Ett urval av företagare i varje deltagande kommun får besvara en enkät om företagsklimatet i kommunen. Som standard dras ett urval på 500 företag i mindre kommuner, 800 företag i mellanstora kommuner och 1 000 företag i större kommuner.

Företagarna betygsätter följande områden:

- A) Företagsmiljö-Index: Företagarnas betyg på regionens företagsmiljö
- B) Företagsservice-Index: Företagarnas betyg på kommunens service till dem

Företagsmiljö-Index handlar om områden som den enskilda kommunen visserligen kan påverka, men som den sällan är ensamt ansvarig för. Företagsservice-Index rör kommunens företagsservice, något som varje enskild kommun har ett eget ansvar för.

Varje del består av ett antal **frågeområden** samt tre frågor som skapar ett **helhetsbetyg**. I del A ställs frågor inom följande frågeområden; kompetensförsörjning, samhällsservice och boende, regionens attraktivitet, kontaktytor och rådgivning, finansiellt stöd, kommunikationer, inställning till företagande samt en fråga om hur nöjd företagarna är med de regionala förutsättningarna för att det egna företaget ska utvecklas väl inom de närmaste fem åren. I del B ställs frågor inom följande områden; inställning till företagande, service, tillståndsgivning och upphandling. Resultaten redovisas som betygsindex, vilka kan variera från 0 till 100. Ju högre värdet är, desto högre betyg har kommunens företag gett åt sin region och kommun.

Genom att jämföra **helhetsbetyget** för regionens företagsmiljö och kommunens service till företag med de svar företagarna gett inom respektive **frågeområde** kan svar ges på hur olika kommunen bör prioritera sina insatser mellan de olika frågeområdena. Det är lätt att tro att ett dåligt betyg innebär att kommunen bör satsa resurser på detta område, men området kan ha låg prioritet av företagarna som kanske hellre ser satsningar inom ett område där kommunen redan har bra betyg. För en närmare beskrivning av hur detta går till se www.foretagenochkommunen.scb.se.

Publicering

Undersökningen genomförs årligen varje vår på uppdrag åt beställande kommuner. År 2008 var det 22 kommuner som deltog, år 2009 endast 13 kommuner. Varje deltagande kommun får en egen analysrapport. Resultaten offentliggörs inte i media annat än om den enskilda kommunen själv vill förmedla resultaten till allmänheten.

SKL:s kommentar

SCB:s undersökning kan närmast jämföras med enkät delen i Svenskt Näringslivs undersökning om företagsklimatet. I den mån det är möjligt att jämföra verkar också resultaten sammanfalla med varandra. Det kan bero på att SCB:s studie och Svenskt Näringsliv i sin enkät del ger en bra bild av företagsklimatet i kommunerna, men också på att båda undersökningarna har ungefär samma brister. Exempelvis att företagare som aldrig varit i kontakt med kommunen bedömer kommunens servicenivå. Urvalet av företag är dock betydligt större i SCB:s undersökning och resultaten över tiden bör därför vara mer stabila. Däremot är svarsfrekvensen lägre i SCB:s studie, endast 43 procent år 2008 jämfört med 54 procent i Svenskt Näringslivs studie år 2009.

En fördel är att SCB redovisar två index i stället för ett med uppdelning på det som kommunerna själva har ansvar för och det som de måste samverka med andra kommuner för att kunna påverka. Genom SCB:s analysmodell tas också fram en prioriteringsordning mellan de olika frågeområdena i enkäten.

För den enskilda kommunen är undersökningen intressant, speciellt om man deltar under flera år och kan jämföra med sig själv över tiden. Det är dock svårt att på nationell nivå presentera några intressanta jämförelser mellan kommunerna eftersom vissa kommuner väljer att avstå en offentlig publicering och att det ännu är för få kommuner som deltar i undersökningen.

E. Tidningen Fokus – Här är det bäst att bo

Tidningen Fokus undersöker var det är bäst att bo i Sverige. Rankningen av kommunerna brukar få stort medialt genomslag.

Aktören

Fokus är en politiskt oberoende tidskrift, utan kopplingar till något parti eller organisation. Utgivning sker via förlaget FPG Media AB. Fokus uppgift är enligt dem själva att varje vecka sammanfatta, fördjupa och förklara veckans viktigaste händelser.

Undersökningen

Med hjälp av 30 variabler undersöker Fokus i vilka av Sveriges 290 kommuner det är bäst att bo i. Förutom en rad demografiska och ekonomiska mått samt mått på kommunernas service så utgörs flera av måtten av variabler som främst kan beskrivas som sociala, t.ex. antalet självmord, skilsmässor, jämställdhet och pappaindex. Alla 30 variablerna har samma vikt, dvs. $1/30$.

Inflyttning/Utflyttning	Skilsmässor	Valdeltagande
Födelseöverskott	Självmod	Kommunal skattesats
Jämställdhetsindex	Sjukskrivningar	Flyktningmottagande
Taxeringsvärde småhus	Socialbidrag	Soliditet
Nettoförmögenhet	Alkoholrelaterade dödsfall	Arbetslöshet
Försörjningskvot	Nya företag	Idrottsföreningar
Miljöskyddad areal	Utgifter för skola	Pappaindex
Anmälda brott	Gymnasiebehöriga elever	Andel lågutbildade
Serveringstillstånd	Lärartäthet	Företagsklimat
Utgifter kultur & fritid	Utbildad personal äldrevard	Personaltäthet förskolan

Publicering

Varje år sedan 2006. År 2009 skedde publiceringen i juni.

Länk till undersökningen

<http://www.fokus.se/2009/06/har-ar-det-bast-att-bo-2009/>

Topplistan

Rank	Här är det bäst att bo
1.	Danderyd
2.	Vellinge
3.	Täby
4.	Lidingö
5.	Lomma
6.	Vallentuna
7.	Staffanstorps
8.	Lund
9.	Sollentuna
10.	Stockholm
11.	Nacka
12.	Härryda
13.	Kungsbacka
14.	Solna
15.	Åre

Tabell 8. De 15 kommuner som placerade sig bäst i tidningen Fokus undersökning om var det är bäst att bo år 2009

SKL:s kommentar

Resultaten återger framförallt var resursstarka människor vill bo, vilka kommuner det är som ingår i stora lokala arbetsmarknadsregioner samt var medborgarna erbjuds en god kommunal service. Här finns hela skalan av mått från de som kommunen har mycket liten möjlighet att påverka till de som de har fullt ansvar för.

Företag söker sig gärna till platser där de yttre förutsättningarna är bra och där välutbildade människor bor, så i den meningen är även denna undersökning ett uttryck för företagsklimatet i kommunerna. Men den säger inte särskilt mycket om hur kommunerna mer uttryckligt arbetar med näringslivsfrågor. En svaghet av statistisk karaktär är att alla variabler ges samma vikt. Det innebär att ”tung” variabler som arbetslöshet, sjukskrivningar, inflyttning/utflyttning och soliditet har samma vikt som serveringstillstånd, skilmässor och antal idrottsföreningar.

F. Jobs and Society NyföretagarCentrum – Nyföretagarbarometern

Jobs and Society NyföretagarCentrum genomför årligen en rankning av de svenska kommunerna utifrån antalet nystartade företag samt delar ut ett pris till Årets Nyföretagarkommun.

Aktören

Jobs and Society är en stiftelse som främjar nyföretagande och entreprenörskap samt moderorganisation för landets alla NyföretagarCentrum som erbjuder kostnadsfri rådgivning till alla som vill starta eget företag, runt 15 000 personer varje år. De täcker närmare 200 kommuner med rådgivningen. Varje lokalt NyföretagarCentrum finansieras i huvudsak av det lokala näringslivet och de samarbetar med både kommuner, organisationer och myndigheter för att skapa goda möjligheter till nyföretagande på de orter som organisationen verkar.

Nyföretagarbarometern är ett samarbete mellan Jobs and Society NyföretagarCentrum och Bolagsverket. Årets Nyföretagarkommun är ett samarbete mellan Jobs and Society NyföretagarCentrum och Visma. Bolagsverket är en avgiftsfinansierad statlig myndighet som huvudsakligen hanterar registreringen av nya företag och registerändringar för befintliga företag. Vismakoncernen är en ledande aktör på den nordiska marknaden för affärssystem och ekonomitjänster för ekonomisk redovisning.

Undersökningen

Syftet med undersökningen är att ge en bild av klimatet för nyföretagande i Sveriges kommuner. Jobs and Society NyföretagarCentrum tar genom Bolagsverket fram aktuell statistik på antalet nyregistrerade företag under en viss tidsperiod och jämför denna period med motsvarande tidsperiod året före. Rankningen baseras på en mätning av antalet nystartade företag per 1000 invånare.

Varje år sedan 2005 koras också Årets Nyföretagarkommun av Jobs and Society, NyföretagarCentrum samt Visma. Syftet är att uppmuntra initiativ och aktiviteter som gynnar nyföretagande. Nomineringarna görs utifrån utvecklingen av nyföretagandet de senaste 18 månaderna. En jury bestående av representanter för Jobs and Society NyföretagarCentrum och Visma utser sedan den vinnande kommunen utifrån de beskrivningar kommunerna själva lämnar in. År 2009 delades priset mellan Åre och Strömstad. Vinnarna föregående år har varit Strängnäs 2005, Helsingborg 2006, Gnosjö 2007 och Norrtälje 2008.

Publicering

Den senaste Nyföretagarbarometern publicerades i februari 2010. Den 15 oktober 2009 delades priset ut för Årets Nyföretagarkommun.

Länk till undersökningen

http://www.jobs-society.se/Startsida/_Statistik_och_undersokningar/Nyforetagarbarometern_2008-09/

Topplistan

Rank år 2010	Antal nya företag per 1000 invånare
1.	Stockholm
2.	Åre
3.	Danderyd
4.	Solna
5.	Täby
5.	Lidingö
7.	Värmdö
8.	Vaxholm
8.	Vellinge
10.	Sotenäs
11.	Båstad
11.	Strömstad
13.	Malung-Sälen
13.	Nacka
15.	Vadstena
15.	Sollentuna
15.	Göteborg

Tabell 9. De 15 kommuner med störst antal nyregistrerade företag per 1000 invånare under år 2009

SKL:s kommentar

Nyföretagarbarometern är en enkel undersökning och den mäter det den avser att mäta, dvs. antalet nyregistrerade företag per 1000 invånare. Jobs and Society NyföretagarCentrum använder bolagsverkets statistik över nyregistrerade företag. Det finns flera sätt att mäta nyföretagande på. Att använda bolagsverkets statistik innebär att alla nya företag inkluderas även de som är helt inaktiva.

Det är inte säkert att antalet nyregistrerade företag är något bra mått på den ekonomiska tillväxten i kommunen eller på hur bra företagsklimatet är i kommunen. I avsnittet om Svenskt Näringslivs undersökning visade vi t.ex. att det inte finns någon samvariation mellan vad företagarna själva anser om företagsklimatet och antalet nyaktiva företag (se sida 22).

Vad gäller priset till Årets Nyföretagskommun gäller samma kritik som för Nyföretagarbarometern, men eftersom en jury avgör vilka kommuner som slutgiltigt får priserna tilldelas dessa oftast till kommuner som erkänt har ett bra företagsklimat. En fördel i nomineringsprocessen är att de delar in landets kommuner i SKL:s nio kommungrupper, vilket gör att jämbördiga kommunerna tävlar mot varandra.

G. Syna – Tillväxtindex

Syna utnämner årligen den kommun i respektive län vars aktiebolag haft den bästa tillväxten under det senaste bokslutsåret.

Aktören

Syna AB startades 1947 och bedriver kreditupplysningsverksamhet. Informationen som de bearbetar och säljer vidare till kunder kommer från olika myndigheter som exempelvis Bolagsverket, Skatteverket, domstolar, kronofogdemyndigheter etc.

Undersökningen

Syna kartlägger samtliga aktiebolags senaste tillgängliga bokslut för att utse vinnarna i bästa tillväxt. De använder tre olika mått på tillväxten i bolagen:

- › Andelen företag som har en omsättningsökning > 5 % mellan de två senaste årsredovisningarna
- › Andelen företag som ökat antalet anställda mellan de två senaste årsredovisningarna och
- › Andelen företag som går med vinst enligt senaste årsredovisningen

Synas tillväxtindex uppmärksammar de kommuner där en stor andel av företagen går bra och växer vad gäller omsättning, antal anställda och resultat. Syna redovisar dock ingen rankning för samtliga kommuner. Istället får den kommun som, i respektive län, haft den största andelen växande företag ett pris. Kommuner med färre än 100 aktiebolag har tagits bort eftersom resultatet annars blir missvisande.

Publicering

Den senaste undersökningen offentliggjordes i november 2009. Studien har genomförts sedan 2007.

Länk till undersökningen

http://www.syna.se/?go=nyhet1&news_id1=64

Vinnarkommunerna i respektive län

Kommun	Län
Upplands Väsby	Stockholm
Enköping	Uppsala
Vingåker	Södermanland
Norrköping	Östergötland
Vaggeryd	Jönköping
Alvesta	Kronoberg
Mörbylånga	Kalmar
Sölvesborg	Blekinge
Eslöv	Skåne
Varberg	Halland
Vara	Västra Götaland
Filipstad	Värmland
Lindesberg	Örebro
Fagersta	Västmanland
Vansbro	Dalarna
Hudiksvall	Gävleborg
Timrå	Västernorrland
Bräcke	Jämtland
Vilhelmina	Västernorrland
Gällivare	Norrboten

Tabell 10. Bästa tillväxt i aktiebolag år 2009. Vinnarkommun i respektive län.

SKL:s kommentar

Denna undersökning påminner en hel del om Företagarnas och UC:s studie om Årets Företagarkommun. Trots detta skiljer sig resultaten åt en hel del. Båda mäter omsättningsökning och resultat tillväxt i företagen, men med lite olika definitioner. Företagarna och UC mäter också antal nya företag och kreditvärdighet, medan Syna mäter andelen företag som ökat antalet anställda.

Undersökningen kan framförallt användas som en fingervisning om hur kommunens företag och viktigaste branscher påverkas av rådande konjunkturyklar. Däremot är det svårt att, utifrån Synas studie, dra några slutsatser om kommunens egna insatser för att stärka företagsklimatet.

H. Kairos Future

– Framtidsbarometern

Kairos Future genomför en återkommande rankning av vilka Sveriges framtidskommuner är. Rankningen baseras på en kombination av olika faktorer som mäts samt intervjuer med politiker, tjänstemän, forskare och andra experter.

Aktören

Kairos Future är ett internationellt forsknings- och konsultföretag med huvudkontor i Stockholm. Genom forsknings- och researchprojekt, kunskapsnätverk, föreläsningar och kundspecifika analys- och strategiprojekt hjälper de företag och organisationer att förstå och forma sin framtid inom sju olika områden, bl.a. samhälle, omvärld och framtid, regional utveckling samt resor och turism.

Undersökningen

Framtidsbarometern består av två delbetyg, ett för boendeattraktion och ett för näringslivsattraktion. Därtill finns ett tredje delbetyg för besöksattraktion, dvs. turistisk attraktion, som vägs in i totalbetyget om det är högre än näringslivsbetyget. Delbetygen bygger framförallt på en omfattande analys av ett femtiotal faktorer som enligt forskning och historiska samband visat sig ha stor betydelse för kommuners och regioners förmåga att attrahera människor och få företag att utvecklas och växa.

Kairos Future har använd 26 faktorer som påverkar boendeattraktionen

mätt som relativa flyttströmmar under åren 2002–2007 och varje kommun har fått ett betyg för historisk boendeattraktion. Detta betyg beskriver vilka förutsättningar rent objektivt som kommunen har för att attrahera och behålla medborgare, givet att historiska förklaringar även gäller i framtiden. Till det historiska betyget har varje kommun även fått ett ”framtidsbetyg” där experter och forskare fått bedöma vad som kan ha betydelse i framtiden. De två delbetygen har slutligen lagts samman till ett totalbetyg för boendeattraktion.

På samma sätt har Kairos Future gått igenom faktorer som påverkar företagande och sysselsättningstillväxt i privat näringsliv. Här valdes ett femtontal variabler ut. Som mått på näringslivsattraktion har det relativa nyföretagandet i kommunen valts ut. Till det historiska betyget har Kairos Future på samma sätt som för boende skapat ett delbetyg för ”framtida attraktionskraft”. De två betygen har vägts samman till ett totalbetyg för näringslivsbetyg.

Vad gäller besöksattraktion har ingen historisk sambandsanalys gjorts eftersom det är svårt att hitta rimliga förklaringar utifrån statistik. Istället har man utgått från intervjuer av experter för att göra en egen bedömning av vad som gör en kommun attraktiv för besökare.

Kairos Futures modell möjliggör också att kommunerna rankas utifrån deras förutsättningar att locka medborgare och för att vara en bra grogrund för ett växande näringsliv. Det innebär att vissa kommuner lyckas bättre än förutsättningarna, medan andra inte klarar av att fullt ut dra nytta av sin potential.

Publicering

Undersökningen har genomförts för åren 2002 och 2007. Undersökningen för år 2007 offentliggjordes i november år 2008.

Topplistan

Rank	Tio i topp 2007	Tio raketer sedan 2002
1.	Stockholm	Borgholm
2.	Solna	Berg
3.	Göteborg	Malung/Sälen
4.	Vellinge	Arvidsjaur
5.	Täby	Torsby
6.	Lidingö	Skurup
7.	Kungsbacka	Kil
8.	Uppsala	Alvesta
9.	Nacka	Ljusdal
10.	Lund	Uppvidinge

Tabell 11. De 10 bästa kommunerna samt 10 "raketer" i Kairos Future's Framtidsbarometer år 2008.

SKL:s kommentar

Detta är en kvalitativt bra undersökning som utifrån statistiska samband, forskning och expertkunskap ger en prognos över hur attraktiva olika kommuner kommer att vara i framtiden avseende boende, näringsliv och besökare. Alla kommuner kan till viss del påverka den egna attraktiviteten, men förutsättningarna skiljer sig markant åt mellan olika kommuner. Mindre kommuner utanför storstadsregionerna har svårt att nå en framstående placering med utgångspunkt från vad de själva råder över.

Undersökningen påminner en del om Fokus rankning om var det är bäst att bo. Ungefär samma typ av kommuner hamnar i toppen och botten. Men Kairos Future studie är mer omfattande och kvalitativt bättre. För de kommuner som är beredd att betala för resultaten och analysen kan den rekommenderas. De offentliggör dock inte någon nationell rankning, utan endast två listor på vilka det är som ligger i toppen och botten samt för dem som köper analysen även resultat för ett antal jämförelsekommuner.

Studien har dock en brist i att de använder variabeln nyföretagande som oberoende mått på näringslivsattraktion. Som vi tidigare påpekat (se sida 22) har denna variabel en del brister.

I. Stockholm Business Alliance med flera

– NKI Serviceundersökning

Syftet med undersökningen är att fånga upp företagarnas synpunkter i frågor som rör kommunernas myndighetsroll och identifiera möjliga förbättringsområden.

Aktörerna

Stockholms Business Alliance är ett avtalsbaserat partnerskap på näringslivsområdet mellan kommunerna i Stockholmsregionen. Syftet är att gemensamt arbeta för att locka företagsetableringar till regionen och att förbättra företagsklimatet.

Undersökningen genomförs av Stockholms stads utrednings- och statistikkontor AB (USK) i samarbete med Statistiska Centralbyrån (SCB). Stockholm Business Alliance (SBA) är beställare av studien och har i samarbete med SCB utformat enkäten.

Business Region Göteborg AB (BRG) är ett helägt, icke-vinstdrivande dotterbolag till Göteborgs Kommunala Förvaltnings AB, vilket i sin tur är helägt av Göteborgs Stad. BRG arbetar för ökad tillväxt och sysselsättning i Göteborgsregionen. Business Region Göteborg genomförde år 2009 för första gången denna undersökning. Undersökningen genomfördes av BRG i samarbete med SCB.

Undersökningen

Undersökningen fokuserar på näringslivets kontakter med kommunerna i deras roller som myndighetsutövare. Dessa kontakter är obligatoriska för många företagare och det finns ingen möjlighet att vända sig någon annanstans.

Alla företag som under det senaste året har varit i kontakt med en deltagande kommun om bygglov, markupplåtelser, serveringstillstånd, miljö- och hälсотillsyn samt brandtillsyn har i en enkät fått bedöma de olika kommunförvaltningarnas bemötande, effektivitet, tillgänglighet, information, kompetens och rättsäkerhet. Svarsfrekvensen var 67 procent för SBA-kommunerna år 2009, vilket är en mycket god svarsandel för målgruppen företagare. I mindre kommuner ingår samtliga företag som har varit i kontakt med kommunen i de aktuella ärendena. I de fall kommunen haft fler än 300 ärenden inom ett verksamhetsområde görs ett slumpmässigt urval av 300 företag.

Undersökningen är upplagd för att passa SCB:s analysmodell Nöjd-Kund-Index (NKI). Modellen är etablerad för mätning av kundtillfredsställelse inom en rad olika områden. Det innebär att kommunens resultat kan sättas i relation till andra kommuner och till andra verksamheter. Resultaten avser kundnöjdheten (NKI) totalt och för respektive område (bygglov, markupplåtelse etc.) samt ett s.k. effektmått som anger vilken påverkan varje faktor (bemötande, effektivitet etc.) har på helhetsbetyget. Detta mått anger vad kommunen bör prioritera i det framtida förändringsarbetet.

Publicering

Sedan startåret 2007 har SBA genomfört undersökningen två gånger, dvs. vartannat år. Nästa undersökning kommer att ske 2011. Stockholms kommun genomför dock undersökningen årligen.

År 2009 genomförde även Business Region Göteborg motsvarande undersökning för de 13 kommuner som ingår i organisationen och under våren 2010 genomför fem kommuner i Småland och Östergötland (Hultsfred, Högsby, Uppvidinge, Vimmerby och Åtvidaberg) undersökningen.

Länk till undersökningen

http://www.stockholmbusinessregion.se/templates/page_____41866.aspx

Topplistan

Rank	Kommun	NKI
1.	Trosa	76
2.	Smedjebacken	75
3.	Härryda	74
3.	Surahammar	74
5.	Partille	73
5.	Öckerö	73
7.	Ludvika	72
7.	Sollentuna	72
7.	Tyresö	72
10.	Järfälla	71
10.	Kungsör	71
10.	Sigtuna	71
10.	Upplands Väsby	71

Tabell 12. De 13 kommuner med högst NKI i SBA:s och BRG:s serviceundersökning 2009.

SKL:s kommentar

Detta är en undersökning med många kvaliteter:

- › Frågorna avser enbart verksamheter som kommunerna har ett tydligt eget ansvar för
- › Det är enbart de företagare som varit i kontakt med de olika förvaltningarna som svarar på enkäten
- › SCB:s modell för att definiera olika områdens prioriteringsordning är bra
- › Svarefrekvensen är hög för målgruppen företagare
- › Undersökningen är åtgärdsrelevant, dvs. man kan utifrån svaren i enkäten lätt identifiera brister och åtgärda dem
- › Kommunerna får ett mycket konkret arbetsmaterial för förbättringsarbete.

Nöjd-Kund-Index (NKI) är i denna undersökning det betyg som företagen ger till kommunernas myndighetsutövning. I 2009 års undersökning fick SBA-kommunerna ett totalt NKI på 66¹⁴. Det är en ökning med tre enheter sedan förra studien. BRG-kommunerna fick år 2009 ett totalt NKI på 62. Ett NKI över 60 anses vara väl godkänt, gränsen för underkänt går vid NKI 40.

Största bristen i undersökningen är att företagarnas bedömning av servicen är nära förknippad med utfallet av ärendet. De företag som får ett avslag på ärendet ger generellt ett lägre betyg än de som får ett positivt besked. De

¹⁴ Det högsta värdet är 100

negativa beskederna är dock relativt ovanliga och för mellanstora och större kommuner påverkar inte detta helhetsbetygen, men i en mindre kommun kan ett relativt stort antal negativa utslag påverka NKI-värdet.

De allra minsta kommunerna kan ha svårt att komma upp i ett tillräckligt stort antal ärenden inom respektive ärendeområde, vilket innebär att de inte kan erbjudas ett lika omfattande statistikmaterial som större kommuner. Är det få ärenden spelar också slumpen en större roll för resultaten.

En annan invändning mot undersökningen är att den endast mäter en begränsad del av det som utgör en kommuns företagsklimat.

KAPITEL 4

Omständigheter som kan påverka hur företagarna ser på kommunens företagsklimat

Under arbetets gång har det uppkommit en del tankar om vilka omständigheter som kan påverka hur företagarna ser på kommunens företagsklimat och som kan vara bra att ha med sig när företagsklimatet i kommunerna analyseras.

- › Det kan vara enklare för en kommun med mycket tillgänglig mark att få företagarnas gillanden. Tvingas kommunen ofta säga nej till etableringar kan det påverka de betyg som företagarna ger kommunen.
- › Kommuner där befolkningen har växt kraftigt och/eller där stora fritids-
husområden omvandlats till fasta boenden får ofta låga betyg av företagarna. I Stockholms län gäller detta t.ex. Vaxholm, Österåker, Ekerö och Värmdö. En hypotes är att de snabbt växande behoven av investeringar i infrastruktur och kommunal service som t.ex. förskolor och skolor ofta skapar konflikter i snabbväxande kommuner. En del invånare vill inte att deras närområden ska påverkas medan andra kräver såväl utökad service som bättre infrastruktur. Om medborgarna, och därmed också företagarna, är missnöjda med kommunens agerande kan detta spilla över på de betyg som företagarna ger kommunens företagsklimat.
- › Vad gäller medborgarna så har studier visat att de som varit i kontakt med kommunen som brukare ger högre betyg till de kommunala verksamheterna än de som får bilden av kommunens service via hörsågen eller media.¹⁵

¹⁵ Svenska Kommunförbundet och Landstingsförbundet: "Medborgarinflyttande i kommunalpolitiken - en fråga om tilltro, vilja och kunnande", dec 2003.

Detta förhållande gäller sannolikt även för företagare. Om vi antar att kontakterna mellan företagen och kommunerna är vanligare inom vissa branscher och för vissa företagsstorlekar kan varierande branschstrukturer och storlek på företagen i kommunerna spela roll för resultaten.

- › Företagen har kontakt med många olika myndigheter och de ser offentliga aktörer som en helhet. Missnöje med hur ett ärende har hanterats av t.ex. Länsstyrelsen kan påverka hur företagaren bedömer myndighetsutövningen i kommunen.
- › Resultat från enkätundersökningar där företagarna får sätta betyg på kommunen kanske inte bara återspeglar företagsklimatet, utan även den samhällsanda som finns generellt i kommunen.

KAPITEL 5

Rankning av rankingarna

Vi kan konstatera att många av de undersökningar som rankar kommunernas företagsklimat och/eller attraktion mäter helt olika saker. Det kan vara förvirrande när en kommun i den ena undersökningen hamnar bland de 10 främsta för att i nästa undersökning inneha en bottenplacering. Men flertalet undersökningar kan ändå fylla en funktion om de bara tolkas på rätt sätt. Något som denna rapport förhoppningsvis har bidragit till.

Som avslutning har vi tagit oss friheten att ranka rankingarna. Nedanstående lista har sammanställts utifrån två enkla kriterier; ”vilken kvalitet vi bedömt att undersökningen har” samt ”hur väl resultaten i undersökningen återspeglar kommunernas insatser för att förbättra företagsklimatet”.

- 1) SBA och BRG ”Nöjd-kund-index”
- 2) SCB ”Företagarna om kommunen”
- 3) Svenskt Näringsliv ”Lokalt företagsklimat”
- 4) Kairos Future ”Framtidsbarometern”
- 5) Företagarna och UC ”Årets företagarkommun”
- 6) Syna ”Tillväxtindex”
- 7) Fokus ”Här är det bäst att bo”
- 8) Jobs & Society NyföretagarCentrum ”Nyföretagarbarometern”
- 9) Entreprenörskapsforum ”Företagsklimatindex”

Företagarna/UC samt Syna visar hur bra företagen går, Kairos Future och Fokus mäter hur attraktiva kommunerna är för boende och företagande, SBA/BRG sätter betyg på kommunernas myndighetsutövning och Jobs & Society NyföretagarCentrum mäter nyföretagandet i kommunen. SCB:s, Svenskt Näringslivs och Entreprenörskapsforums undersökningar fångar in flera perspektiv, såväl attraktivitet som vad företagarna själva tycker om företagsklimatet i kommunen.

SBA/BRG:s studie svarar väl upp mot båda SKL:s kriterier för en bra undersökning. SCB:s undersökning har vissa likheter med enkätdelen i Svenskt Näringslivs studie. SCB har ett större urval och bra frågor, men bortfallet är lägre i Svenskt Näringslivs undersökning. Svenskt Näringsliv studie är gedigen och erbjuder ett digert informationsmaterial till kommunerna, men den har en del brister. Kairos Future's undersökning håller hög kvalitet och är intressant. Företagarna/UC och Syna mäter båda hur bra företagen presterar. Men varken Kairos Future's, Företagarna/UC:s eller Synas undersökningar återspeglar kommunernas insatser för att förbättra företagsklimatet på något bra sätt. Fokus undersökning påminner om Kairos Future, men är enklare och mindre analytisk i sin utformning. Dessa sju undersökningar mäter olika saker, men har alla ett värde för våra medlemmar.

De två sista undersökningarna från Jobs & Society NyföretagarCentrum och Entreprenörskapsforum är vi däremot tveksamma till. Den förstnämnda undersökningen baseras på en enda variabel, nämligen nyföretagande. I teorin en intressant variabel att studera, men variabeln har brister och korrelerar inte alls med vad företagarna själva tycker om företagsklimatet i kommunen. Entreprenörskapsforum laborerar med Svenskt Näringslivs undersökning, men studien fallerar på bristande logik och vi rekommenderar kommunerna att inte ge denna undersökning någon större uppmärksamhet.

SKL har beslutat att under år 2011 erbjuda en NKI-undersökning om kommunernas myndighetsutövning till samtliga Sveriges kommuner. Under arbetet med att skriva denna rapport har vi fått åtskilliga signaler från våra medlemmar om att denna undersökning är bra och att de gärna ser att SKL tar detta initiativ. Kommunerna får genom undersökningen ett utmärkt underlag för att förbättra sin myndighetsutövning samt möjlighet att utbyta erfarenheter med varandra.

Räkna räkna ranka

En rapport om att mäta företagsklimatet i kommunerna

Vad är företagsklimat sett ur ett kommunalt perspektiv? Hur ska det mätas? Vilka styrkor och svagheter har befintliga undersökningar inom området? Hur ska de tolkas? Sveriges Kommuner och Landsting tar i denna rapport pulsen på de nio viktigaste undersökningarna inom området företagsklimat och attraktivitet för företagare på lokal och regional nivå.

Eftersom de aktörer som genomför undersökningarna har olika syften och undersökningarna utgår från olika perspektiv kan resultaten för en och samma kommun variera kraftigt mellan de olika undersökningarna. Flertalet av de undersökningar som görs kan ändå fylla en funktion om de bara tolkas på rätt sätt, något som denna rapport förhoppningsvis kan bidra till.

Rapporten riktar sig till främst till politiker och tjänstemän i kommuner, men även till andra som är intresserade av frågor som rör kommunens arbete för att skapa ett bra företagsklimat på lokal och regional nivå.

Beställ eller ladda ner på www.skl.se/publikationer eller på telefon 020-31 32 30.
ISBN 978-91-7164-534-0

Sveriges
Kommuner
och Landsting